

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3783,Konferencja-popularnonaukowa-Zycie-codzienne-w-PRL-u-Warszawa-29-pazdziernika-20.html>
26.03.2026, 00:40

Konferencja popularnonaukowa „Życie codzienne w PRL-u” – Warszawa, 29 października 2009

29.10.2009

29 października 2009 roku w Centrum Edukacyjnym IPN przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie odbyła się konferencja popularnonaukowa „Życie codzienne w PRL-u”.

Była to czwarta część przygotowywanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie corocznych konferencji adresowanych do nauczycieli historii, języka polskiego i wiedzy o społeczeństwie, a także studentów kierunków humanistycznych oraz uczniów wybierających tematy związane z historią najnowszą do ustnej prezentacji maturalnej.

Tym razem mowa była o odzwierciedleniu PRL w teatrze, radiu, telewizji i kabarecie.

Pierwszy referent, prof. Lech Śliwonik z Akademii Teatralnej w Warszawie wystąpił z wykładem „Od szlifierza Karhana do obywatela Pekosiewicza. Przypadki teatru w PRL”. Omówił m.in. warunki, w jakich funkcjonował teatr w okresie PRL-u. Przypomniwał, że sztuka musiała spełniać wymagania polityczne. Naczelne hasło brzmiało: „Sztuki mają być socjalistyczne w treści a narodowe w formie”. Ponadto proste, łatwe i dostępne. Referent mówił ponadto o widowni teatralnej w okresie PRL-u, która bardzo często była sztucznie organizowana przez zakłady pracy. Praktykowano dopłaty do biletów.

Licznie zgromadzeni nauczyciele i uczniowie mogli również posłuchać wspomnień Jana Pietrzaka. W wystąpieniu zatytułowanym „Przez żarty do wolności – kabaret w PRL” opowiadał o roli żartów i śmiechu w obalaniu komunizmu w Polsce. Mówił także o przyczynach swojego zaangażowania w twórczość kabaretową. „Tylko w żartach, dowcipach, kawałach istniała prawda o Polsce, o naszym życiu, społeczeństwie, polityce. Wszystko w życiu oficjalnym było zakłamanie. Komunizm polegał na wielkim kłamstwie. Sukces kawałów, żartów, kabaretu polegał na tym, że to w nich objawiała się prawda. Fascynujące było to, że można mówić prawdę”. Satyryk przywołał wiele dowcipów z okresu PRL, które wywołały rozbawienie i burzę oklasków całej sali.

Równie interesujące były wspomnienia współzałożycielki Teatru Ochota w Warszawie, Haliny Machulskiej, którymi podzieliła się w ramach wykładu „Teatr w PRL z perspektywy własnych doświadczeń”. Mówiła m.in. o konieczności dokonywania trudnych wyborów i podejmowania konformistycznych decyzji. „Takim poważnym kompromisem w moim przypadku było zapisanie się do partii. Napawa mnie to ogromnym wstydem, ale jednocześnie muszę dodać, że decyzja ta umożliwiła nam przedstawianie sztuk o bohaterach ostatniej wojny, sztuk problemowych. Dzięki tej decyzji mogliśmy mówić, przedstawiać to, czego nie moglibyśmy wyrażać nie będąc w partii. Mielśmy tzw. zaufanie władzy. Wzięliśmy z mężem na siebie odium tej sytuacji po to, by teatr mógł funkcjonować” – wyjaśniła.

Druga część spotkania dotyczyła radia i telewizji w PRL-u.

Dr Patryk Pleskot zaprezentował temat „Wielki mały ekran, czyli o telewizji w PRL”. Przedstawił krótką historię telewizji w Polsce, omówił kwestie polityczne, a także pewne wątki związane z

zagadnieniem wpływu telewizji na postawy Polaków. „Powstanie telewizji było rewolucją. W 1952 roku była eksperymentem, na przełomie 1951 i 1952 roku zorganizowany został pierwszy publiczny pokaz telewizji na wystawie „Radio o pokój i postęp”. Wystawę odwiedziło 100 tys. osób. Tymczasem pod koniec istnienia PRL zarejestrowano aż 10 mln abonentów. „Telewizja rozwinęła się wbrew komunizmowi” – tłumaczył historyk. „Rewolucja medialna – kontynuował – przekształciła się w rewolucję społeczną. Telewizja miała wpływ na życie codzienne, rozrywkę, relacje rodzinne. Zastąpiła dotychczasowe formy relaksu”.

Kolejny referent prof. Jerzy Eisler omawiając temat „Starsza siostra telewizji – radio w PRL” przedstawił historię radia, wyjaśnił jak zmieniała się jego rola na przestrzeni lat. „Kiedyś słuchanie radia było wydarzeniem, za jego pośrednictwem można było wysłuchać najlepszych koncertów. W związku z tym, aby posłuchać audycji ubierano się odświętnie i wspólnie z rodziną, przyjaciółmi zasiadano przy odbiorniku. Natomiast w dzisiejszych czasach radio można porównać do gumy do żucia”.

Jako ostatni wystąpił dr Tadeusz Ruzikowski z wykładem „Radio –»Solidarność« na fali”. Referent wyjaśnił, czym był ruch społeczny „Solidarność”, m.in. podstawą do szeregu działań niezależnych, wśród których pojawiła się inicjatywa powstania Radia „Solidarność”. Radio początkowo działało w Warszawie a następnie w innych miastach kraju. Stało się trwałym elementem przedsięwzięć służących przełamywaniu monopolu władzy. Jego istnienie stało się jednym z czynników, które przyczyniły się do przemian 1989 roku.

Konferencja zgromadziła około 150 uczestników, m.in. nauczycieli, uczniów i dziennikarzy. Liczne pytania do prelegentów potwierdziły zainteresowanie tematem.

Sesji towarzyszyła wystawa o teatrze niezależnym „Teatr jest miejscem, gdzie najtrudniej kłamać. Teatr niezależny w Lublinie w latach 70. i 80. XX wieku”, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Lublinie w ramach Roku Kultury Niezależnej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Prof. Lech Sliwonik

1b

Jan Pietrzak